

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 344/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, Sibírska 4, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Ssk/36/2023 z 22. februára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NSS“) o jeho kasačnej sťažnosti.

II.

2. Sťažovateľ bol od augusta 1971 do júla 1975 žiakom vojenskej strednej odbornej školy, kde od augusta 1973 do júla 1975 vykonal základnú službu, po skončení ktorej bol od júla 1975 do januára 1985 vojakom z povolania. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia sťažovateľovi nepriznal príspevok za službu podľa § 33 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len „zákon č. 76/1959 Zb.“) a podľa § 122 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len „zákon č. 121/1975 Zb.“) mu nepriznal plný starobný dôchodok.

3. Ministerstvo obrany zamietlo odvolanie sťažovateľa proti tomuto rozhodnutiu, keďže v čase skončenia služobného pomeru sťažovateľa sociálne zabezpečenie vojakov upravoval zákon

č. 76/1959 Zb., ktorý upravoval podmienky vzniku nároku na príspevok za službu, a zákon č. 121/1975 Zb., ktorý upravoval podmienky vzniku nároku na starobný dôchodok. Keďže sťažovateľ pri prepustení zo služobného pomeru mal 29 rokov a vojakom z povolania bol menej ako 12 rokov, nárok na príspevok za službu podľa § 33 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. mu nevznikol. Keďže sťažovateľ ku dňu skončenia služobného pomeru nebol zamestnaný najmenej 25 rokov, nedosiahol vek 55, resp. 57 rokov, a nevykonával najmenej 20 rokov službu zaradenú do prvej alebo druhej kategórii funkcií, nárok na plný starobný dôchodok podľa § 122 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb. mu nevznikol.

4. Ministerstvo obrany zdôraznilo, že podľa § 20 ods. 2 zákona č. 92/1949 Zb. Branný zákon v znení neskorších predpisov mohla vojenská činná služba začať najskôr dňom začatia vykonávania základnej služby. Žiaci vojenských stredných škôl sa v zmysle vtedajších predpisov mohli stať vojakmi v základnej službe najskôr v roku, v ktorom dovŕšili 17 rokov. Vojakmi v základnej službe sa následne stávali dňom nástupu na vojenské sústredenie pred začatím štúdia tretieho ročníka. Štúdium žiakov do 17. roku bolo prípravou na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky, teda v tretej kategórii funkcií. Štúdium v prvých dvoch ročníkoch vojenskej strednej odbornej školy preto nebolo možné zaradiť na účely dôchodkového zabezpečenia do prvej alebo druhej kategórie funkcií. Vojenská činná služba v prípade sťažovateľa mohla začať plynúť až jeho nástupom na základnú službu od augusta 1973. Študenti vojenskej strednej odbornej školy sa na vojenské povolanie len pripravovali a nepodliehali plnému vojenskému režimu a ani vojenskej trestnej zodpovednosti.

5. Krajský súd rozsudkom zamietol správnu žalobu sťažovateľa proti rozhodnutiu ministerstva obrany. Podľa krajského súdu zaradenie vojenskej služby v prvej alebo druhej kategórii funkcií zákon viazal na status vojaka z povolania. Sťažovateľ sa ním nestal tým, že sa po skončení povinnej školskej dochádzky v súvislosti s nástupom na vojenskú strednú školu podrobil odvodu. Tento pomer nebol založený ani podobou náplne jeho činnosti na tejto škole (ozbrojovanie) s činnosťou vojakov z povolania. Rozhodujúce boli ustanovenia zákonov o sociálnom zabezpečení z roku 1975 a 1988 a Branného zákona, podľa ktorých štúdium na vojenskej strednej škole nebolo službou vojaka z povolania alebo základnou službou. Vo vzťahu k priznaniu plného starobného dôchodku krajský súd odkazom na § 122 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb. v rozhodnom období zopakoval, že sťažovateľ ku dňu skončenia služobného pomeru nebol zamestnaný najmenej 25 rokov, nedosiahol potrebný vek a ani najmenej 20 rokov nevykonával službu zaradenú do prvej alebo druhej kategórie funkcií. To vylučuje vznik nároku na plný starobný dôchodok. Námietku o praktikách počas štúdia krajský súd považoval za irelevantnú, keďže žiadne povinnosti, ktoré žiaci počas prvých dvoch ročníkov vykonávali, hoci svojím názvom alebo náplňou boli podobné činnostiam vojakov z povolania, nemožno posúdiť ako činnosť vojaka z povolania.

6. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu kasačnú sťažnosť, ktorú NSS ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom zamietol. Uzavrel, že pri štúdiu na vojenskej strednej odbornej škole sa prvé dva ročníky neposudzovali ako výkon základnej vojenskej služby, ktorý sa v prípade sťažovateľa realizoval až v treťom a štvrtom ročníku. Žiaci vojenských škôl do 17. roku boli vo vojenských školách vedení ako chovanci a doba štúdia sa im započítavala ako doba potrebná na prípravu na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky v tretej kategórii funkcií. Štúdium na vojenskej strednej odbornej škole podľa § 111 zákona č. 121/1975 Zb. nebolo možné zaradiť do prvej alebo druhej kategórie funkcií.

III.

7. Sťažovateľ namieta, že NSS nesprávne právne posúdil jeho vec a že nevychádzal zo skutočného stavu, ktorý nezistilo ani ministerstvo. Žiada, aby doba štúdia v prvých dvoch ročníkoch vojenskej strednej školy bola započítaná v prvej kategórii funkcií. Tvrdí, že bol ako mladistvý zneužívaný na vojenský výcvik, vykonával nútené práce, plnil vojenské rozkazy pod hrozbami disciplinárnych trestov a bola mu obmedzovaná sloboda pohybu. Svoje štúdium porovnáva s inými povolaniami a odmieta, že zohľadnený mohol byť len služobný pomer vojaka. Nepriznaním dôchodkových výhod došlo k zásahu do jeho práva vlastníť majetok. Za výkon reálnej vojenskej služby mu nebola vyplatená žiadna kompenzácia. Sťažovateľ je presvedčený, že bol výrazne ukrátený na výsluhovom dôchodku, ktorý potrebuje, a tak v rozpore s ústavou nie je riadne hmotne zabezpečený. Uvádza, že odvody brancov absolvoval pred nástupom na strednú vojenskú školu a na školu nastúpil na základe povolávacieho rozkazu, akoby bol vojak základnej služby.

IV.

8. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

9. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu a jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

10. Okrem toho treba poukázať na povahu a špecifiká správneho súdnictva, ktorého úlohou nie je nahradzovať činnosť orgánov verejnej správy, ale len preskúmať zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy, teda preskúmať to, či pri riešení konkrétnych otázok rešpektovali príslušné predpisy. Správny súd nie je súdom skutkovým, ale súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutých rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy (IV. ÚS 127/2012). Napadnutý rozsudok NSS, ktorý konal a rozhodoval ako súd kasačný, nemožno hodnotiť izolovane, ale iba v kontexte s rozsudkom krajského súdu a predchádzajúcimi rozhodnutiami Sociálnej poisťovne.

11. Sťažovateľ nesúhlasí s nezapočítaním doby prvých dvoch ročníkov štúdia na vojenskej strednej škole vo zvýhodnenej pracovnej kategórii. Krajský súd a NSS obsiahlo a presvedčivo vysvetlili legislatívnu úpravu a spôsob výpočtu a doby vzniku nároku na výsluhový a plný starobný dôchodok a dospeli k záveru, že zákon zaradenie štúdia na vojenských stredných školách do prvej a druhej pracovnej kategórie neumožňoval. Z argumentácie sťažovateľa nemožno vyvodiť, prečo by toto

právne posúdenie malo byť zjavne mylné. Okrem toho sa už krajský súd vysporiadal s prirovnaním štúdia sťažovateľa na vojenskej škole s inými povolaniami. Preto za zjavne mylné nemožno považovať závery namietaného rozsudku. NSS na argumenty v kasačnej sťažnosti odpovedal adekvátnym a ústavne udržateľným spôsobom. To platí osobitne v situácii, že na vec sťažovateľa aplikoval už svoju predchádzajúcu ustálenú judikatúru. Záver NSS o tom, že štúdium prvých dvoch ročníkov na vojenskej strednej škole nemožno hodnotiť ako činnosť v prvej alebo druhej kategórii funkcií, nie je zjavne mylný.

12. Námietky sťažovateľa proti rozsudku NSS sa prekrývajú s námietkami, ktoré uplatnil už v kasačnej sťažnosti a ktorých podstatou je porovnávanie jeho prípravy na vojenskú službu s nútenou prácou za neuspokojivých pracovných podmienok. Z toho však nemožno vyvodiť, že by bol záver namietaného rozsudku NSS výsledkom nesprávneho výkladu právnych predpisov. Podmienky štúdia sťažovateľa na vojenskej škole nesúvisia so správnosťou záverov ministerstva obrany a na to nadväzujúcim rozsudkom NSS. K tomu možno uviesť, že pred rokom 1990 mohlo dochádzať k porušovaniu základných práv sťažovateľa pri príprave na jeho povolanie. To je však bez významu k rozhodnutiu o jeho dôchodku a príspevku za službu. Preto je vylúčené porušenie ústavných práv sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Čo sa týka porušenia základných práv vlastníť majetok a na primerané hmotné zabezpečenie, sťažovateľ okrem námietok nesprávnosti rozsudku NSS nijak osobitne nezdôvodňuje, čo konkrétne malo viesť k ich porušeniu. Nepriznanie plného starobného dôchodku a príspevku za službu v súlade s podústavnými predpismi bez ďalšieho nie je porušením základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 39 ods. 1 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu